

Вальтер Скотт (1771 – 1832)

Вальтер Скотт, визнаний шотландський поет і на той час уже немолодий чоловік, в один прекрасний день (справа відбувалася на благодійному обіді) публічно зізнався в авторстві роману «Уеверлі», що ретельно приховував протягом довгих років.

До цієї події, що потрясла гостей-благодійників, про авторство Скотта мало хто знав. Свій дивний виверт великий романіст, володар феноменальної пам'яті і щирий патріот Шотландії, який оспівував свою

батьківщину, пояснював так: «Публіка дуже часто зустрічалася з одним і тим же Вальтером Скоттом». Тобто поетом, але ніяк не письменником на історичні теми.

«Уеверлі» став для нього талісманом - Вальтер Скотт, виявивши в собі темперамент історичного письменника, відтепер пише не перестаючи, іноді по два романи на рік, вражаючи оточуючих своїм трудоголізмом і кінської витривалістю. Він працює не покладаючи рук, як раб на плантації, встигнувши за недовгий термін випустити в світ 27 романів (!).

Читати Скотта захоплююче цікаво: крім того, що це «чтиво», але чтиво непросте, хоча їм зачитуються і діти; за видимою легкістю оповідання, проте, криється величезний історичний контекст, яким Скотт володів як ніхто. Літературознавець Олександр Долинин в своїй книзі

«Історія, одягнена в роман. Вальтер Скотт і його читачі» писав: «... навіть взявши в руки книгу Скотта з невідомою досі назвою, читач вже інтуїтивно передчуває, що в ній виявить: повільну, ґрунтовну розповідь про справи давно минулих днів»... якихось великих історичних діячів - всемогутніх суверенів, підступних міністрів, відчайдушних змовників; благородного героя, котрий завойовує

руку і серце чарівної дівчини, а попутно приймає участь в центрі складної політичної інтриги; демонічного лиходія, який буде підступи; декількох

добросердих і мудрих простолюдинів; колоритного безумця, юродивого, блазня або чаклунку, які в потрібний момент допоможуть герою виплутатися з біди; і барвисті описи інтер'єрів, нарядів, бенкетів, зброї, обладунків та інших антикварних елементів».

Він був профі в тому сенсі, що зумів поставити свою працю на потік, працюючи як проклятий. Правда, не цілу добу, а до полудня - сідав він рівно о сьомій, з раннього ранку, і писав до першої години дня, причому кожен божий день. Але зате, піднявшись з-за столу, йшов гуляти зі своїми собаками, а вечорами запрошував гостей, для яких накривався розкішний стіл, де гурманство облагороджує тонкою бесідою: всі без винятку покидали його гостинний будинок в чудовому настрою.

З людьми, при всьому його благородному характері (багато згадували його як людину делікатну, чудово виховану і при цьому теплою, дружнього, без тіні похмурості, чесного, люб'язного і доброго), йому все ж доводилося сваритися, і справа іноді доходила мало не до дуелі, але врешті-решт якось обходилося, причому першим на примирення йшов саме Скотт. І не тому, що боявся (перехворівши в дитинстві поліомієлітом, він кульгував, але тим не менше був фізично сильним і абсолютно безстрашним), а тому, що володів даром великодушності.

Інша його риса - феноменальна пам'ять, помножена на величезну любов до знань, які він добував звідусіль: цей самоучка міг дати фору будь-якому професору. Його досконале знання історії Шотландії та Англії, та інших країн, блискуче володіння мовами - латиною, французькою, італійською, німецькою та іспанською, його широка ерудиція вражали співрозмовників; до всього іншого він був хорошим адвокатом, і у свій час служив шерифом шотландського кордону, не забуваючи при цьому про своє основне призначення, про письменство.

Його поеми по праву вважаються класикою англійської літератури, до того ж він зумів викликати у зарозумілих англійців повагу до «дикої», на їхню думку, Шотландії, його коханої батьківщині, і визнати за нею культурну своєрідність. Справжній геній місця, символ Шотландії, її герой і вірний син.

Але його головний внесок в світову культуру - в тому, що він першим у світі зумів помістити історичні персонажі в реальне середовище, де «фон» був не менш важливий, ніж герої; до того ж він зрівняв панів і нижчі класи, тобто був першим «демократом» в літературі. На одностайну думку цілого сузір'я літературознавців, він умів перевести «історичну особистість в площину фону, а на авансцену подій вивів вигаданих персонажів, на долю яких впливає зміна епохи». Саме Скотт, і ніхто інший, першим в історії літератури показав, «що рушійною силою історії виступає народ, саме народне життя є основним об'єктом художнього дослідження. Його давнина ніколи не буває розмитою, туманною, фантастичною; Вальтер Скотт є абсолютно точним у зображенні історичних реалій, тому

вважається, що він розробив явище «історичного колориту», тобто майстерно показав своєрідність певної епохи».

Детально відтворювати історичні реалії він зміг завдяки титанічній праці, постійно займаючись розвідками з завзятістю і енергією справжнього дослідника, вченого.

Феноменальна пам'ять - як відомо, одна з умов геніальності, була для нього величезною підмогою - щоб не розплескати свої колосальні знання, застосувати їх до справи. При цьому він був аж ніяк не «скринею», набитим марними відомостями, його знання переплавлялися в новаторські літературні прийоми, в такий тип історичного роману, в якому і наївний підліток, і досвідчений учений чоловік знайдуть для себе багато нового.

Цікаво, що Скотту писати ще і подобалося. Він робив це легко, не випускаючи з рук пера протягом тридцяти років, причому кожен день. Робота йшла, і йшла так, як він сам описував:

«Варто мені взяти в руку перо, як воно швиденько застрочить по папері. Часом мене підмиває випустити його з пальців, щоб перевірити, чи не почне воно і крім моєї голови писати так само жваво, як з її допомогою, - приваблива перспектива для читача».

Високі заробітки - перш за все від продажу книг, що виходили величезними тиражами і миттєво розкуповують, дозволили йому спорудити своє найбільше творіння, «роман з каменів і вапна» - тобто замок Ебботсфорт, побудований в середньовічному шотландському стилі. Скотт вирішив поставити його на березі річки Туїд. Коли він туди перебрався, ніякого замку, який згодом одним з перших в Англії буде висвітлений газовими ліхтарями, ще й в помині не було. Спочатку їх сімейство - Вальтер Скотт з домочадцями, дружиною, дітьми і слугами - оселилися в старому будиночку фермера; обоз, який прибув разом з ними, складався з

двадцяти чотирьох возів. Крім домашнього скарбу Скотти везли колекцію зброї та інші реліквії шотландської старовини. У листі до леді Олуен він уточнював склад дорогоцінного вантажу і згадував самотні поведки домашніх вихованців:

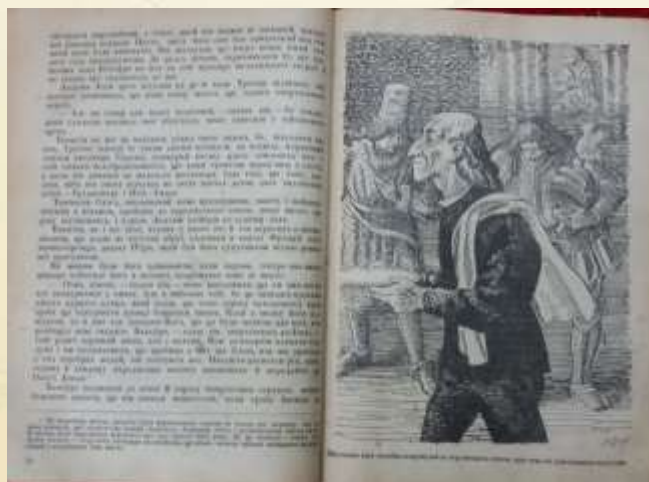
«З нами їдуть на берег річки Твід старовинні мечі, луки, щити і списи. Сімейство індика розташувалося в шоломі колись прославленого прикордонного доблесного лицаря і навіть корови, наскільки пам'ятається, носили прапори і мушкети».

... Так почалося будівництво замку Ебботсфорд, що тривало 13 років, з 1811-го по 1824-й. Скотт перетворив його на своєрідний музей шотландського середньовіччя; згодом там був відкритий музей Вальтера Скотта. Відтепер він буде перебувати тут майже безвилазно, до самої своєї смерті, яка настала в 1832 році.

Вальтер Скотт, безумовно, був «першим автором свого часу», але ніхто і ніколи не помічав за ним ні самомилування, ні пози генія, ні звичайного письменницького егоцентризму, яким страждають його менш обдаровані колеги.

Він не любив «приймати на себе облік вченої людини». Його перший біограф, син Вальтер, відзначав:

«Виходячи з кабінету, він скидав мантию поета і одягав одяг сільського дворянина, який знає світ, до всіх уважного і гостинного. Він пишався своїм достоїнством людини і ніколи даруванням поета або історика і швидше бажав, щоб шанували в ньому нащадка давнього прізвища і засновника Ебботсфорта, який насадив ліси і сади його, ніж генія, якого творіння мали сильний вплив на людський рід і сприяли щастю мільйона його ближніх».

Читаючи Вальтера Скотта, можна забути про всі свої печалі, як забув Печорін, захопившись романом «Пуритани» в ніч напередодні дуелі:

«... Я читав спочатку із зусиллям, потім забувся, захоплений чарівною вигадкою ... Невже шотландському барду на тому світі не платять за кожну радісну хвилину, яку дарує його книга ...»

Тому запрошуємо Вас до бібліотеки, де є різноманітні романи Вальтера Скотта. В Фонді рідкісних та цінних видань зберігається екземпляр роману «Квентін Дорвард» 1936 року видання. Цей історичний роман вперше опублікований в 1823 році. Оповідає про події XV ст. у Франції і сучасної Бельгії, групуючи їх навколо конфлікту госуларів цих країн. Головний герой - молодий чоловік, чутливий, толерантний. Цей молодий чоловік у формі шотландського дворянина, зайнятого тим, щоб подорожче продати єдиний товар, яким володіє - вміння знатно махати мечем.

«Квентін Дорвард» можна сміливо назвати найсильнішим з серії романів Вальтера Скотта. "Квентін Дорвард" - це класичний роман не тільки з точки зору глибини змісту, а й композиційної досконалості.

І тим не менше для читача роман залишився багато в чому чужий. Навпаки, письменники завжди ойкали від захвату перед "Квентін Дорвард". Бальзак по калькам даного твору написав своїх "Шуанов". Захоплювалися романом Пушкін, Дюма, встиг кілька слів в його похвалу висловити старіючий Гете. Навіть такий постійний недоброзичливець письменника як М. Твен, прочитав його і здивувався: "Безглуздий «Айвенго» і цей чудовий роман немов би написані різними людьми. Ви часом не знаєте, - звертається він до свого кореспонденту, - хто написав «Квентін Дорвард»?". Любив читати роман і Л. Толстой.

Читайте самі і створюйте свої особисті враження.